

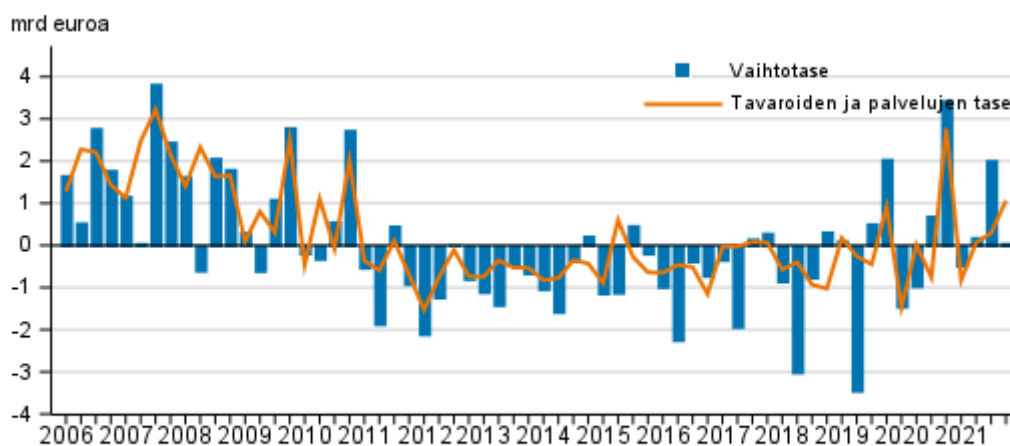
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2021, 4. neljännes

Vaihtotase oli ylijäämäinen ja ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä

Vaihtotase oli 0,1 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 24 prosenttia vuodentakaisesta. Tavaratuonti puolestaan kasvoi 37 prosenttia. Samanaikaisesti palveluvienti kasvoi 18 prosenttia vuodentakaisesta, siinä missä palveluiden tuonti nousi 24 prosenttia. Ensitulon tili oli alijäämäinen. Edelliseen neljännekseen verrattuna ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä vaihtotase oli 0,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen neljän neljänneksen liukuva summa oli 1,8 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 1,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen aleristä ensitulon tili oli 0,2 miljardia euroa alijäämäinen, ja tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen.

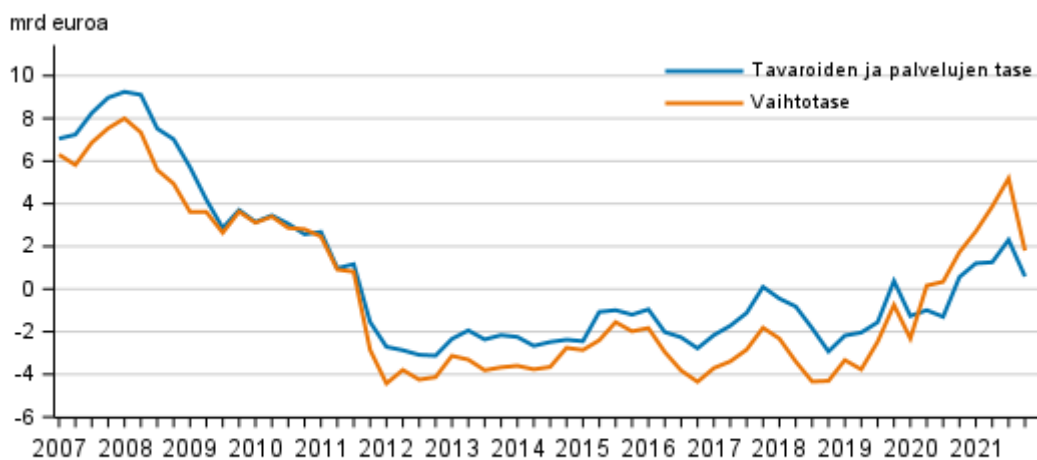
Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,9 miljardia euroa ylijäämäinen neljännellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 2,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Palvelutase oli 0,1 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 24 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 20,6 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo kasvoi 37 prosenttia vuodentakaisesta 19,7 miljardiin euroon. Palveluviennin arvo kasvoi 18 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 9,2 miljardia euroa. Palvelutuonnin arvo puolestaan nousi 24 prosenttia vuodentakaisesta 9,0 miljardiin euroon.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Ensitulo

Ensituloa maksettiin nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 0,2 miljardia euroa vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä. Ensituloa maksettiin Suomesta ulkomaille 5,1 miljardia euroa, siinä missä ensituloa maksettiin ulkomailta Suomeen 5,0 miljardia euroa. Suurin osa ensitulosta on omaisuustuloja.

Vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä sijoitustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 0,2 miljardia euroa, kun Suomesta ulkomaille maksettiin sijoitustuloja 4,9 miljardia euroa ja ulkomailta Suomeen 4,6 miljardia euroa.

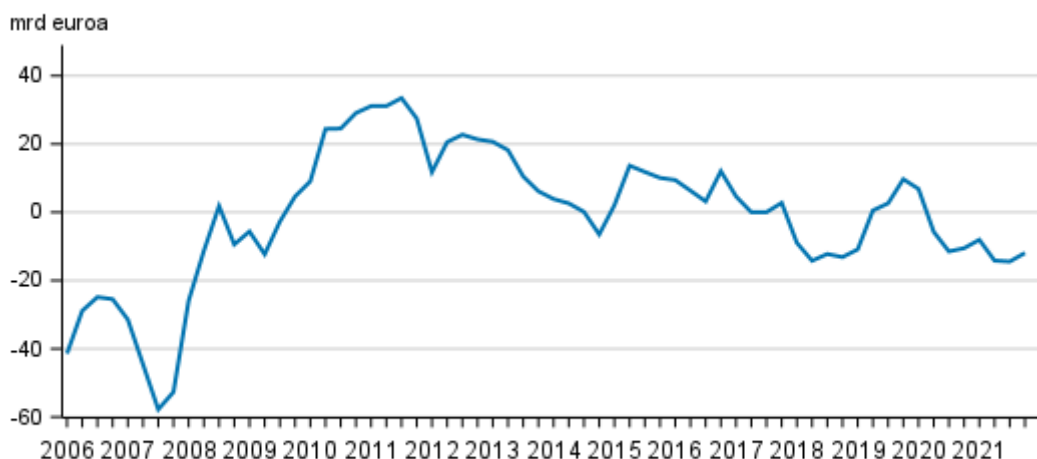
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Bruttovelat suuremmat kuin bruttosaamiset

Vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 842,4 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja ulkomaille 854,3 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten -11,9 miljardia euroa, kun velkoja oli enemmän kuin saamisia. Vuoden 2021 viimeisimmän neljänneksen aikana bruttosaamiset pienenevät pääosin muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta. Myös bruttovelat pienenevät muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta.

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -14,4 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman noususta rahoitustaloustoimet selittävät -1,5 miljardia euroa, kun taas arvonmuutokset ja muut kannan muutokset selittävät 4,0 miljardia euroa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Portfoliosijoituksissa suurimmat nettovelat

Sijoituslajeittain tutkittuna bruttosaamisia ulkomailta oli vuoden 2021 viimeisen neljänneksen lopulla eniten portfoliosijoitusten muodossa. Portfoliosaamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2021 viimeisen neljänneksen lopussa portfoliosaamisia oli 416,8 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä bruttosaamisia oli 413,8 miljardia euroa. Portfoliosijoituksista 133,5 miljardia euroa oli velkapapereissa ja 283,3 miljardia euroa osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa.

Portfoliosijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa bruttoveloissa. Portfoliovelkoja oli vuoden 2021 viimeisen neljänneksen lopulla 470,9 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten bruttovelan kanta laski edeltävästä neljänneksestä, jolloin kanta oli 479,8 miljardia euroa. Neljänneksen neljänneksen lopussa portfoliovelkoja oli eniten velkapapereiden muodossa, 253,5 miljardia euroa.

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat portfoliosijoitusten muodossa. Vuoden 2021 viimeisen neljänneksen lopussa suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 36,6 miljardia euroa ja portfoliosijoitusten nettovelka oli 54,1 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten suuri nettovelka selittyy velkapapereiden 120,0 miljardin nettovelalla. Osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 65,9 miljardia euroa velkoja suuremmat.

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia oli työeläkelaitoksilla, 191,5 miljardia euroa. Työeläkelaitosten nettosaamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä, jolloin nettosaamiset olivat 183,5 miljardia euroa. Kantojen erotus selittyy pääasiassa arvomuutoksilla. Nettovelkoja oli eniten yrityksillä, 136,2 miljardia euroa. Yritysten nettovarallisuusasema heikkeni 2021 kolmannesta neljänneksestä portfoliosijoitusten nettovelan kasvun myötä.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen

Vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen 1,5 miljardia euroa. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten muiden sijoitusten muodossa, 13,1 miljardia euroa. Suomesta ulkomaille pääomaa virtasi eniten portfoliosijoitusten muodossa, 7,3 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3	2021/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	29 543	26 031	28 643	30 152	35 187
	1.1 Tavarat	16 637	15 150	16 745	18 117	20 615
	1.2 Palvelut	7 774	5 632	6 261	6 797	9 156
	1.3 Ensitulo	4 790	4 788	5 332	4 915	4 969
	1.4 Tulojen uudelleenjako	342	461	305	323	447
Menot	1. Vaihtotase	26 095	26 518	28 443	28 123	35 127
	1.1 Tavarat	14 388	14 923	15 936	17 150	19 693
	1.2 Palvelut	7 245	6 685	7 004	7 476	9 016
	1.3 Ensitulo	3 174	3 472	4 528	2 583	5 145
	1.4 Tulojen uudelleenjako	1 287	1 437	976	915	1 273

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3	2021/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-55 772	24 966	-23 030	-3 123	-124 754
	S11 Yritykset	-13 132	-8 828	-13 109	-6 770	-12 306
	S121 Keskuspankki	-15 734	28 732	4 392	13 577	-62 329
	S122 Muut rahalaitokset	-21 770	9 371	2 584	747	-30 389
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 970	3 272	3 038	1 923	49
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	1 650	.	280	-63	1 274
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	916	537	-130	115	320
	S1311 Valtionhallinto	-4 392	-5 859	-1 398	-2 944	-2 932
	S1313 Paikallishallinto	45	-43	34	77	11
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-6 056	-2 893	-19 118	-10 227	-19 050
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	730	671	398	442	598
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-56 752	27 949	-24 391	-5 733
S11 Yritykset		-12 727	-10 127	-12 681	-4 232	-13 640
S121 Keskuspankki		1 585	200	448	3 731	2 548
S122 Muut rahalaitokset		-34 904	44 318	9 831	14 044	-84 442
S123 Rahamarkkinarahastot		.	.	-2	.	-1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		1 171	1 892	931	841	204
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		-2 005	.	.	-126	117
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		29	114	90	88	123
S1311 Valtionhallinto		-2 127	-7 147	-4 014	-8 425	-8 712
S1313 Paikallishallinto		48	-32	-46	94	74
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-7 699	-4 796	-20 161	-11 747	-19 557
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-124	28	59	-1	.

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3	2021/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	980	-2 983	1 361	2 610	-1 466
	S11 Yritykset	-405	1 299	-428	-2 538	1 335
	S121 Keskuspankki	-17 319	28 531	3 943	9 846	-64 877
	S122 Muut rahalaitokset	13 133	-34 947	-7 247	-13 297	54 053
	S123 Rahamarkkinarahastot			2		1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	799	1 380	2 107	1 082	-156
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	3 656	-3 490	.	63	1 157
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	886	423	-221	27	197
	S1311 Valtionhallinto	-2 265	1 288	2 615	5 481	5 781
	S1313 Paikallishallinto	-3	-11	80	-17	-63
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 643	1 902	1 043	1 520	507
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	854	642	339	442	598

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2	2021/Q3	2021/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	816 233	880 688	889 084	918 041	842 378
	S11 Yritykset	147 330	148 575	146 357	150 498	151 355
	S121 Keskuspankki	80 925	109 653	114 060	127 738	65 673
	S122 Muut rahalaitokset	222 550	226 853	225 364	226 458	199 564
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	96 835	104 718	110 767	113 479	117 564
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	35 501	35 964	36 411	36 622	38 563
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	33 393	35 071	35 551	35 869	36 688
	S1311 Valtionhallinto	14 118	14 007	13 838	13 122	13 416
	S1313 Paikallishallinto	931	865	926	1 009	1 053
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	165 785	184 308	184 070	191 187	194 844
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	18 866	20 675	21 738	22 059	23 660
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	826 760	888 750	903 264	932 486
S11 Yritykset		257 545	263 689	275 096	279 632	287 519
S121 Keskuspankki		16 117	16 347	16 784	20 511	23 075
S122 Muut rahalaitokset		341 308	385 417	394 358	415 617	334 011
S123 Rahamarkkinarahastot		3	3	2	2	
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		32 480	36 080	38 394	39 673	41 387
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		57 903	61 711	63 269	64 628	65 480
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 479	3 649	3 754	3 837	3 965
S1311 Valtionhallinto		104 222	101 065	97 710	92 233	86 771
S1313 Paikallishallinto		5 036	4 953	4 907	5 000	5 124
S1314 Sosiaaliturvarahastot		5 970	13 109	6 206	8 571	4 184
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 697	2 725	2 784	2 783	2 783
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-10 527	-8 062	-14 180	-14 446
	S11 Yritykset	-110 215	-115 114	-128 739	-129 134	-136 164
	S121 Keskuspankki	64 808	93 306	97 276	107 227	42 597
	S122 Muut rahalaitokset	-118 758	-158 564	-168 993	-189 159	-134 448
	S123 Rahamarkkinarahastot	-3	-3	-2	-2	
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	64 355	68 638	72 373	73 806	76 176
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-22 402	-25 747	-26 857	-28 006	-26 917
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29 914	31 421	31 797	32 032	32 723
	S1311 Valtionhallinto	-90 104	-87 059	-83 872	-79 111	-73 355
	S1313 Paikallishallinto	-4 105	-4 088	-3 981	-3 991	-4 071
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	159 815	171 199	177 864	182 616	190 660
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	16 169	17 949	18 954	19 275	20 877

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2021	12 kk:n liukuva summa	2022/01
1. Vaihtotase	1 802	1 783	84
1.1. Tavarat	2 926	2 780	-136
1.2. Palvelut	-2 335	-2 309	-241
1.3. Ensitulo	4 275	4 349	795
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-3 064	-3 037	-334
2. Pääomatase	180	181	16
3. Rahoitustase	-478	-227	-1 838
3.1. Suorat sijoitukset	-4 483	-3 246	-240
3.2. Portfoliosijoitukset	20 260	20 476	3 126
3.3. Muut sijoitukset	-21 201	-21 972	-4 174
3.4. Johdannaiset	1 905	1 355	-545
3.5. Valuuttavaranto	3 040	3 159	-5
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-2 460	-2 191	-1 939

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, portfoliosijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskelmissa. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin portfoliosijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Marianna Mukkulainen 029 551 3405

Emmi Pättiniemi 029 551 3294

Vastaava osastopäällikkö:

Katri Kaaja

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute